Ο αντισημιτισμός στην Ελλάδα, αν και δεν είναι επιθετικός όπως σε άλλες χώρες της Ευρώπης, είναι βαθύτατα ριζωμένος, αφού συσχετίζεται με μια διάχυτη συνωμοσιολογία ιδιαίτερα διαδεδομένη σε ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού.

Στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία υπάρχουν πραγματικά ιεράρχες που αντιμετωπίζουν σθεναρά τον ρατσισμό, τη ξενοφοβία και τον αντισημιτισμό, αλλά και μια μειοψηφία που ενισχύει όχι μόνο την αντισημιτική ρητορική αλλά και γενικότερα τον μισαλλόδοξο, ρατσιστικό και εθνικιστικό λόγο.

Σε σχέση με τον αντισημιτισμό και τους Εβραίους, έχουν γίνει αξιοσημείωτα βήματα προόδου από την Πολιτεία στο να διαμορφωθεί ένα εντελώς διαφορετικό κλίμα στη χώρα μας, πόσο δε μάλλον όταν σε πολιτικό επίπεδο πια υπάρχει μια ταύτιση των απόψεων και των συμφερόντων της Ελλάδας και του κράτους του Ισραήλ.

Μπορεί να είναι κάποιος ενάντια στην πολιτική του τελευταίου, όσον αφορά το παλαιστινιακό ζήτημα, ενάντια στη συγκεκριμένη κυβέρνησή του, αλλά αυτό δεν σημαίνει ούτε ότι είναι κατ' ανάγκη αντισιωνιστής και πολύ περισσότερο αντισημίτης», αναφέρει χαρακτηριστικά στο liberal.gr ο Μωυσής Ελισάφ, δήμαρχος Ιωαννίνων, επισημαίνοντας ότι με την εκλογή του οι πολίτες έδωσαν ένα σημαντικό μήνυμα αφού στην πλειοψηφία τους έκλεισαν τα αυτιά τους στις σειρήνες της μισαλλοδοξίας και των αντισημιτικών στερεότυπων και τον αξιολόγησαν με κριτήρια που θα έκριναν έναν οποιοδήποτε υποψήφιο.

Συνέντευξη στην Ευφροσύνη Παυλακούδη

1. **Ο αντισημιτισμός αναβιώνει σε όλο τον κόσμο. Το πιο πρόσφατο κρούσμα ήταν με αγκυλωτούς σταυρούς αλλά και αντισημιτικά συνθήματα που βρέθηκαν στις αρχές του μήνα σε 107 επιτύμβιες πλάκες στο εβραϊκό κοιμητήριο του Βεστοφέν. Γιατί θεωρείτε έχουμε αναβίωση, αν όχι ένταση του φαινομένου, ειδικά στον ευρωπαϊκό χώρο;**

Ο αντισημιτισμός είναι -θα χρησιμοποιήσω έναν ιατρικό όρο- μια παθολογία των κοινωνιών μας και ιδιαίτερα των ευρωπαϊκών. Δυστυχώς δεν έπαψε ποτέ να υφίσταται.

Τα τελευταία όμως χρόνια υπάρχει μια αναζωπύρωση του αντισημιτισμού η οποία παίρνει μάλιστα και πιο επιθετικές διαστάσεις κυρίως εξαιτίας της γενικότερης περιρρέουσας ατμόσφαιρας. Η καλλιέργεια ενός ακροδεξιού, ξενόφοβου λόγου, ο λαϊκισμός κυρίως των άκρων του πολιτικού συστήματος, τόσο δηλαδή της ακροδεξιάς, όσο και της άκρας αριστεράς, το προσφυγικό/μεταναστευτικό πρόβλημα αναζωπυρώνουν έναν ιδιότυπο ρατσισμό στην Ευρώπη που μοιραία εκφράζεται και με αντισημιτικά στερεότυπα και βίαιες αντισημιτικές ενέργειες.

Βέβαια και τις προηγούμενες δεκαετίες υπήρχε αντισημιτισμός καλυμμένος περισσότερο με τη μορφή του αντισιωνισμού. Αφορούσε κυρίως ένα τμήμα της ριζοσπαστικής αριστεράς, ενώ τα τελευταία χρόνια αυτός εκφράζεται από τους αραβικούς και μουσουλμανικούς πληθυσμούς που υπάρχουν στην Ευρώπη.

2. **Στην Ελλάδα ο αντισημιτισμός έχει εκφραστεί με την άνοδο νέο-Ναζιστικών δυνάμεων, την αντισημιτική ρητορική σε ακραία μέσα του τύπου και του διαδικτύου, καθώς και με βεβηλώσεις και τον εμπρησμό εβραϊκών στόχων όπως είναι οι Συναγωγές, τα νεκροταφεία, τα μνημεία Ολοκαυτώματος. Τελικά πόσο βαθιά ριζωμένος είναι ο αντισημιτισμός στον τόπο μας**;

Ο αντισημιτισμός στην Ελλάδα δεν είναι βίαιος, είναι υπόκωφος. Συσχετίζεται με μια διάχυτη συνωμοσιολογία ιδιαίτερα διαδεδομένη σε ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού. Είναι βαθύτατα ριζωμένος, αλλά δεν είναι επιθετικός, όπως σε άλλες χώρες της Ευρώπης (Γαλλία, Βέλγιο κλπ). Ο αντισημιτισμός στη χώρα μας είναι φραστικός, σε ορισμένες ωστόσο περιπτώσεις εκφράζεται με βεβηλώσεις μνημείων, νεκροταφείων και συναγωγών.

3. **Ο μητροπολίτης Πειραιώς Σεραφείμ, το 2013, είχε ισχυριστεί ότι ο Χίτλερ υπήρξε «όργανο του παγκόσμιου σιωνισμού» και ταυτόχρονα μήνυσε όσους τόλμησαν να τον εγκαλέσουν για ακραία αντισημιτική δήλωση. Από την άλλη βέβαια, η μητρόπολη Δημητριάδος, συνδιοργάνωσε στο Βόλο την εκδήλωση μνήμης για το Ολοκαύτωμα, μαζί με την Ισραηλιτική Κοινότητα και την Περιφέρεια Θεσσαλίας. Πώς κρίνετε ευρύτερα και διαχρονικά, αν θέλετε, την στάση της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας στα φαινόμενα αντισημιτισμού στη χώρα μας;**

Κοιτάξτε στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία υπάρχουν διαφοροποιήσεις όπως υπάρχουν και σε όλη την ελληνική κοινωνία. Υπάρχουν και οι φωτισμένοι ιεράρχες, οι οποίοι διαχρονικά ήταν και είναι ενάντια στη μισαλλοδοξία και εδώ πρέπει να επισημανθεί ότι η ελληνική ορθόδοξη παράδοση είναι πολύ πλούσια σε τέτοια παραδείγματα, ειδικά αν μιλήσουμε για την κρίσιμη περίοδο της Κατοχής.

Phoca PDF

Αλλά και σήμερα υπάρχουν πραγματικά ιεράρχες που αντιμετωπίζουν σθεναρά τον ρατσισμό, τη ξενοφοβία και τον αντισημιτισμό, όπως ο σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος που αναφέρατε. Εντούτοις υπάρχουν άλλοι ιεράρχες που δεν ασχολούνται με το φαινόμενο του αντισημιτισμού, ενώ υπάρχουν και λίγοι, μια μειοψηφία δηλαδή, οι οποίοι είναι ακραίοι και ενισχύουν όχι μόνο την αντισημιτική ρητορική αλλά και γενικότερα τον μισαλλόδοξο, ρατσιστικό και εθνικιστικό λόγο. Οι τελευταίοι πάντως δεν αποτελούν σε καμία περίπτωση το κυρίως σώμα της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

4. **Είναι, πιστεύετε, ευδιάκριτα τα όρια μεταξύ αντισιωνισμού και αντισημιτισμού στη χώρα μας;**

Τα όρια είναι πάρα πολύ ασαφή όχι μόνο στη χώρα μας. Είναι απαραίτητη μια διευκρίνιση: μπορεί να είναι κάποιος ενάντια στην πολιτική του κράτους του Ισραήλ, όσον αφορά το παλαιστινιακό ζήτημα, ενάντια στη συγκεκριμένη κυβέρνησή του, αλλά αυτό δεν σημαίνει ούτε ότι είναι κατ' ανάγκη αντισιωνιστής και πολύ περισσότερο αντισημίτης. Η εύλογη κριτική στην πολιτική ενός κυρίαρχου κράτους και μάλιστα σε μια εμπόλεμη περιοχή, διότι το κράτος του Ισραήλ βρίσκεται από την ίδρυσή του σε ένα διαρκή πόλεμο, προφανώς δεν είναι αντισημιτισμός.

Στη συντριπτική πλειοψηφία όμως των περιπτώσεων δεν πρόκειται για μια εύλογη κριτική στη πολιτική ενός κυρίαρχου κράτους, αλλά ένας καλυμμένος αντισημιτισμός. Ο οποίος δεν θέλει να μιλήσει ξεκάθαρα με αντισημιτικά στερεότυπα, αλλά καταφεύγει σε μια εύκολη λύση και καταφέρεται εναντίον των σιωνιστών που σκοτώνουν, όπως ισχυρίζεται μικρά παιδιά, θέλοντας να υπονοήσει ότι ο εβραϊκός λαός είναι από τη φύση ένας λαός δολοφόνων, πολεμοκάπηλων, τρομοκρατών κ.λπ.

5. **Το Ολοκαύτωμα είναι βασικό κεφάλαιο της διδακτικής ύλης στα σχολικά βιβλία στην Ελλάδα, ενώ ο αριθμός των μαθητών που επισκέπτονται εβραϊκά μουσεία στην Ελλάδα, αλλά και το Άουσβιτς έχει αυξηθεί σημαντικά. Η «Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος» καθιερώθηκε με ομόφωνη απόφαση της Βουλής τον Ιανουάριο του 2004. Τούτων λεχθέντων, θεωρείτε πως ο αντισημιτισμός στην Ελλάδα αντιμετωπίζεται με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα πια από τις ελληνικές κυβερνήσεις και τις αρμόδιες αρχές;**

Νομίζω πως ναι. Έχουν γίνει πολύ σημαντικά βήματα. Όπως αυτά που αναφέρατε, αλλά και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που υπάρχουν σχετικά με το Εβραϊκό Ολοκαύτωμα και τον εκτοπισμό των εβραϊκών κοινοτήτων. Θέλω σε αυτό το σημείο να εξάρω το ρόλο του Γενικού Γραμματέα Θρησκευμάτων, του κυρίου Καλαντζή, ο οποίος εδώ και πάνω από δέκα χρόνια διαδραματίζει ένα κομβικό ρόλο στις προσπάθειες διδασκαλίας του Ολοκαυτώματος στα σχολεία της πατρίδας μας καθώς και του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος που αποτελεί την παρακαταθήκη του Ελληνικού Εβραϊσμού.

Νομίζω ότι έχουν γίνει αξιοσημείωτα βήματα προόδου στο εν λόγω ζήτημα. Η καθιέρωση της «Ημέρας Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος», αλλά και το γεγονός ότι η πατρίδα μας και με την πρόσφατη απόφαση του Πρωθυπουργού υιοθετεί τους ορισμούς του αντισημιτισμού και της άρνησης του Ολοκαυτώματος του IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance), συμβάλλουν πραγματικά στο να διαμορφωθεί ένα εντελώς διαφορετικό κλίμα στη χώρα μας σε σχέση με τον αντισημιτισμό και τους Εβραίους, πόσο δε μάλλον όταν σε πολιτικό επίπεδο πια υπάρχει μια ταύτιση των απόψεων και των συμφερόντων της Ελλάδας και του κράτους του Ισραήλ.

6. **Ας μιλήσουμε λίγο όμως για τα Γιάννενα και το εν λόγω ζήτημα. Είναι γνωστό ότι η πρωτεύουσα της Ηπείρου είναι και "πρωτεύουσα" του ρωμανιώτικου εβραϊσμού, κέντρο δηλαδή του ελληνόφωνου εβραϊκού κόσμου, που οι ρίζες του χάνονται στο χρόνο, φτάνοντας ως την αρχαιοελληνική περίοδο. Στα Γιάννενα ζούσαν στις αρχές του 20ου αιώνα 4.000 Εβραίοι, ενώ μέχρι τις παραμονές του Διωγμού η κοινότητα της πόλης αριθμούσε 2.000 μέλη. Οι Γιαννιώτες Εβραίοι μάλιστα αποτέλεσαν τον πρώτο πυρήνα της ισραηλιτικής κοινότητας της Αθήνας, της οποίας άλλωστε η παλιά Συναγωγή ονομάζεται "Γιαννιώτικη". Οι Εβραίοι των Ιωαννίνων πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος στο Ολοκαύτωμα. Στις 25 Μαρτίου 1944 συνελήφθησαν 1.850 άτομα και οδηγήθηκαν στο Άουσβιτς από όπου επέστρεψαν μόνο 163. Ωστόσο στην πόλη των Ιωαννίνων έχουμε πάρα πολλές εκδηλώσεις αντισημιτισμού από το 2000. Πώς μπορείτε να συμβάλλετε στο Δήμο Ιωαννιτών για την αντιμετώπιση του φαινομένου, αλλά και στο να γνωρίσουν οι Γιαννιώτες την ιστορία αυτής της κοινότητας και πόσα μάλιστα αυτή έχει προσφέρει στη πολιτισμική κληρονομιά της πόλης;**

Όντως η ρωμανιώτικη κοινότητα είναι μια μοναδική κοινότητα ακριβώς για τους λόγους που αναφέρατε. Η εν λόγω ελληνόφωνη κοινότητα διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες εβραϊκές κοινότητες της χώρας, που επί το πλείστον είναι Σεφραδίτικες, δηλαδή ισπανόφωνες κοινότητες. Τα Γιάννενα ήταν και παραμένουν η μητρόπολη του ρωμανιώτικου, δηλαδή του ελληνόφωνου εβραϊσμού.

Μια κοινότητα που έχασε βέβαια το 91% των μελών της κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής, ένα από τα πιο υψηλά ποσοστά σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Και μαζί με αυτό χάθηκε κι ένα μεγάλο κομμάτι της ιστορίας και της παράδοσής της.

Γενικώς τα τελευταία 20 χρόνια η ίδια η κοινότητα αποφάσισε, παρά το πολύ μικρό μέγεθος της, να γίνει μια εξωστρεφής κοινότητα, να είναι παρούσα στα δρώμενα της πόλης. Δηλαδή η ίδια προσπαθεί να αποκαταστήσει το ρόλο της στο ιστορικό γίγνεσθαι της πόλης.

Παράλληλα οφείλω να επισημάνω ότι διαχρονικά οι δημοτικές αρχές της πόλης αυτής βοήθησαν στο να γίνει γνωστή η ιστορία και οι παραδόσεις της ρωμανιώτικης κοινότητας και να κρατηθούν ζωντανά τα μνημεία της. Υπάρχει για παράδειγμα μια εντυπωσιακή Συναγωγή τουλάχιστον 200 χρόνων, ένα ιστορικό κτίριο εν λειτουργία, καθώς και ένα τεράστιο νεκροταφείο με χιλιάδες τάφους, ορισμένοι από τους οποίους χρονολογούνται από τον 15ο αιώνα, όπως και άλλα μνημεία της παράδοσης αυτής της κοινότητας.

Ο Δήμος Ιωαννιτών μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο φωτίζοντας και προβάλλοντας αυτή τη πλούσια ιστορία της Ρωμανιώτικης Κοινότητας και βοηθώντας στη διατήρηση των μνημείων της. Μπορούμε και πρέπει στη πόλη των Ιωαννίνων να αποκαταστήσουμε το πλούσιο πολυπολιτισμικό της παρελθόν. Τα Γιάννενα ήταν μια πόλη που πολλές εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες συμβίωσαν σχετικά ομαλά στο βάθος του χρόνου. Έχουμε δηλαδή πολλά μνημεία αυτών των

Phoca PDF

κοινοτήτων και έχει μεγάλη σημασία να τα αναδείξουμε πάνω στο πλαίσιο αυτού που ονομάζουμε προγραμματισμένη εξωστρέφεια της πόλης, ώστε να επισημάνουμε την συνύπαρξη αυτών των πολλών διαφορετικών ομάδων και να μελετήσουμε και να αποκαταστήσουμε τα μνημεία που μας άφησαν. Τα Γιάννενα είναι μια ζωντανή πόλη και μπορείς περπατώντας ιδιαίτερα στο ιστορικό κέντρο να διαλέγεσαι με την Ιστορία.

6. **Θεωρείτε ότι η εκλογή σας ως Δημάρχου της πόλης των Ιωαννίνων είναι ένα μήνυμα κατά του αντισημιτισμού, αν σκεφτεί κανείς πόσες βεβηλώσεις έχουν γίνει στο εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης, τους βανδαλισμούς στη Συναγωγή, μέσα στο Κάστρο;**

Φυσικά και είναι και γι' αυτό δόθηκε τόση έμφαση στην εκλογή ενός αιρετού δημάρχου. Γιατί κατά τ' άλλα ήμουν κι εγώ ένας από τους πολλούς αιρετούς που τις 3 Ιουνίου εκλέχθηκαν δήμαρχοι στην πατρίδα μας. Εντούτοις στη δική μου περίπτωση δόθηκε πολύ μεγάλη έμφαση για το τι σηματοδοτεί ένας μη ορθόδοξος, δεν θα έλεγα μόνο Εβραίος, να εκλέγεται δήμαρχος για πρώτη φορά στην ιστορία της χώρας και ένας από τους λίγους Εβραίους δημάρχους στην Ευρώπη.

Είναι ένα σημαντικό μήνυμα ότι οι πολίτες των Ιωαννίνων στην πλειοψηφία τους έκλεισαν τα αυτιά τους στις σειρήνες της μισαλλοδοξίας και των αντισημιτικών στερεότυπων και με αξιολόγησαν με κριτήρια που θα έκριναν έναν οποιοδήποτε υποψήφιο. Έκριναν την προσφορά μου στην πόλη, την επιστημονική μου διαδρομή, την παράταξη μου, τους συνεργάτες μου, το πρόγραμμά μας κ.λπ. Αξιολογήθηκα θετικά από την πλειοψηφία των δημοτών που δεν υπέκυψαν στον πειρασμό των νοσταλγών του μίσους και του ρατσισμού –ας μην κρυβόμαστε- ένας τρόπος αντιμετώπισής μου από τους πολιτικούς μου αντιπάλους ήταν κι αυτός, η χρησιμοποίηση δηλαδή των γνωστών στερεοτύπων που όμως δεν έπεισαν.

7. **Στις 2 Ιουνίου του 2009 οι άνθρωποι της ισραηλιτικής Κοινότητας Ιωαννίνων βρέθηκαν μπροστά σε μια τραγική εικόνα, καθώς οι δράστες αυτή τη φορά δεν περιορίστηκαν στην αναγραφή συνθημάτων, αλλά σπάσανε έξι συνολικά τάφους μέσα στο νεκροταφείο, προσπάθησαν να γκρεμίσουν το μνημείο του Ολοκαυτώματος. Από τότε έχουμε άλλες τέτοιες επιθέσεις, με την ανάλογη ένταση;**

Μεταξύ του 2002 και του 2009 είχαμε μια σειρά βανδαλισμών και καταστροφών τάφων και μνημείων στο εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης. Η τελευταία ήταν αυτή που αναφέρατε, στην οποία μάλιστα καταστράφηκε και ο τάφος της μητέρας μου που μόλις είχε πεθάνει. Τότε πραγματικά υπήρξε μια μαζική αντίδραση πολιτών και φορέων της πόλης. Η πολύ σημαντική εκδήλωση που έγινε με την ανθρώπινη αλυσίδα προστασίας του εβραϊκού νεκροταφείου με κορυφαίους αυτοδιοικητικούς και πνευματικούς παράγοντες και εκατοντάδες πολίτες των Ιωαννίνων έδωσε το μήνυμα ότι οι πολίτες της πόλης μας αναλαμβάνουν την προστασία του εβραϊκού νεκροταφείου. Και αυτό το μήνυμα «μια εικόνα ίσον χίλιες λέξεις» στη συγκεκριμένη περίπτωση πήγε παντού. Στα πέρατα του κόσμου. Υποδηλώθηκε έτσι με σαφήνεια ότι αυτές οι άθλιες ενέργειες που προηγήθηκαν βρίσκουν καθολικά αντίθετη τη συντριπτική πλειοψηφία της κοινωνίας της πόλης.

Οι αντισημιτικές ενέργειες είναι πλέον περιορισμένες, του τύπου της αναγραφής αγκυλωτών σταυρών στη συναγωγή και το νεκροταφείο.

8. **Είναι γνωστές οι επιθέσεις που έχετε δεχτεί από τον κ. Καλτσή στην εφημερίδα Πρωινός Λόγος ο οποίος μάλιστα είχε φτάσει στο σημείο να παρουσιάζει το Ολοκαύτωμα ως τυχαίο συμβάν μικρής σημασίας αρχικώς. Πώς τις αντιμετωπίζετε;**

Ήταν πριν δυο χρόνια αν θυμάμαι καλά, μια απρόκλητη επίθεση εναντίον της εβραϊκής κοινότητας στα Γιάννενα και του Προέδρου της άνευ λόγου και αιτίας. Και ήμουν υποχρεωμένος να απαντήσω με αιχμηρό τρόπο στους έωλους και συκοφαντικούς ισχυρισμούς του. Επανήλθε ο κ. Καλτσής και ακολούθησαν κάποιες επιστολές και στη συνέχεια επιστολές από πολίτες και φορείς και έτσι πήρε διαστάσεις το όλο ζήτημα.

Το καλύτερο που έχεις να κάνεις ομολογουμένως σε αυτές τις περιπτώσεις είναι να μην συνεχίζεις το διάλογο με τους νοσταλγούς του μίσους και της μισαλλοδοξίας που δεν οδηγεί πουθενά. Δυστυχώς έχω συνηθίσει τέτοιες επιθέσεις. Ωστόσο, αυτοί οι κύκλοι εξακολουθούν να παραμένουν μια ισχνή μειοψηφία ακραίων ανθρώπων στην πόλη μας και δεν εκφράζουν την κοινωνία της.

ΠΗΓΗ: ιστοσελίδα LIBERAL, 29.12.2019

Phoca PDF